

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 31. marca 1869. ~

Gospodarske stvari.

Kako naj bi se nove šole osnovala v napredek kmetijstvu?

Šole s tem namenom imenujejo se navadno kmetijske napredovalne šole (Landwirthschaftliche Fortbildungsschulen). Po družih državah imajo jih že dolgo, v našem cesarstvu so jih naredili še le v nekaterih deželah, pri nas jih tudi še ni.

Ako se hoče pomagati kmetijstvu na noge, treba, da kmečki fantje se začno učiti umnega kmetovanja. Oče se ga ni nikoli učil; le iz skušenj svojega očeta je sin povzel kar vé in zná, pa pravega, temeljitega je malo. Ker se pa naši gospodarji niso učili kmetijstva, zato jim še v glavo ne gré, da bi se kmetijstvo moral učiti, ter zasmehujejo druge, ki jim pravijo, da je poduka treba. „Kdo se bo iz bukev učil in v šoli kmetijstva — tako govorijo, in še zameriti jim ne smemo, da tako govorijo, ker ne vejo, kaj da govorijo. Fanta pošljejo h kovaču, da se kovaštva uči, — k mizarju, da se mizarstva uči, — k krojaču, da se krojaštva uči, — le kmetijstva se ni treba učiti, saj je dosti, da fant za hlapca dela! Take krive misli so tako vkoreninjene, da je težko jih ljudem iz glave izbiti, čeravno vidijo, da kmetijstvo ne gré naprej kakor bi imelo.

Le poduk v šolah bode sčasoma pregnal te megle, in kadar bode mladina naša, podučena v šolah, sama videla, da očetje njih so premalo vedeli in premalo znali, zginila bo tudi kriva misel, da ni treba se učiti kmetijstva.

Poglejmo, kako se napravljajo te šole drugod?

Namen teh šol je, da se podučujejo v njih taki sinovi kmečkih gospodarjev, kateri so ljudske začetne šole že dovršili (končali). Treba je za te šole, da soska jej oskrbi eno ali dve sobi, — da dobí kakih 100 gold. za to, da se kupijo za šolo v poduk potrebni pomočki, in da izveden učitelj, fajmošter, kaplan ali kdo drug prevzamejo učiti to in uno v tej šoli. — V doljni Avstriji so po kmetih naredili že 42 taciš šol, v ktere hodijo ne samo sinovi kmetov, temuč tudi kmetiški gospodarji sami. Te šole so večidel le zimski čas od vseh Svetih do sv. Jurija.

Da morejo učenci razumeti kmetijski nauk, treba je, da se popred podučijo v taciš vednostih, ki so podlaga umnemu kmetovanju.

Naj povemo, kaj se je letos učilo v eni taciš šol (v Glognicah).

Prvi nauk je bil v kmetijskem računstvu (rajtanji), meriti planjave in določevati kubično razmérje (Kubikmass). Učil ga je dobrovoljno vodja ondašnje fabrike.

Drugi nauk: kratek popis zemlje z zgodbino, da vsak svojo domovino pozná in tudi druge kraje po svetu, zlasti v kmetijstvu, živinoreji itd. imenitne. Učil je ta nauk učitelj ljudske šole.

Tretji nauk: natoroznanstvo, da človek vé in pozná vsakdanje prikazni in njih upliv na človeka, živalstvo, rastlinstvo, na priliko, kaj je svetloba, toplota, zrak, blisk itd. Učil je dobrovoljno ta nauk neki doktor.

Četrti nauki vaja v navadnih spisih, ki jih kmet potrebuje v gospodarstvu svojem, da zná zapisovati si dohodke in stroške, pobotnice in spričala pisati, pogodbe delati itd.

Nauk je zastonj. Učilo se je ob sobotah od 9. do 11. ure dopoldne in ob nedeljah popoldne od 3. do 5. ure.

Živinorejci posluh!

Slavnoznani general pl. Nádosy, o katerem so „Novice“ že govorile, mi je prijazno izročil svoj rokopis „Reise-Notizen aus Frankreich und England 1866“ (Potopisne črtice iz Francoskega in Angleškega v 1866. letu), da ga berem in izvem marsikaj, kar se sicer lahko ne izvé. Slavnemu našemu popotniku odpirale so se po Francoskem in Angležkem palače in krasna poslopja; al mikalo ga je tudi ogledavati imenitne konje, goveda itd. Čuda se beró v tem potopisu. Naj le eno črtico vzamem iz zanimivega rokopisa in jo povem našim gospodarjem.

22. novembra 1866. leta je general Nádosy na Angleškem prišel v grofijo Maidstone; tu in v okolici njeni se je mudil 3 dni, in ogledal vse znamenitosti. Velika ta okolica je najlepši vrt angleškega kraljestva, — podobna je gaju najkrasnejših krajev, in obdelana tako, da se kaj lepšega na svetu težko vidi. Pred vsem drugim pa se odlikuje posestvo gosp. Betts Esquire-a v Prestonhall-u. Opustivši ogled krasnega grada in dragocene hišne oprave podajmo se v majerijo, ki sloví za prvo in najimenitnejšo na vsem Angležkem. Tù stoji 110 goved najžlahnejših plemen, ki se redko kje drugej vidijo. Rodopis vseh je v posebni matici zapisan. Videl sem tù dva bika amerikska iz rodú slovečega bika „Grand Duke“ (veliki vojvoda) imenovanega; vsak izmed nju je presegel velikost bivola in vsak je tehtal blizo 34 centov. Vse krave tega rodú se imenujejo „Grand Duchesse“ (velike vojvodnje) in se imenujejo po številkah: prva, druga itd.; 5 mesecev star junček „Grand Duke IX.“ je bil vpričo mene za 5000 gld. prodan. Od tega plemena je Mr. Betts kupil 13 glav za 70.000 gold., in med temi gori imenovana dva bika za 10.000 gold. Na krave se spuščata ta bika — po čem neki? — po 100 goldinarjev plača vsak gospodar, ki kravo pripelje